

ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

(Окремий відбиток)

3

**ВИДАВНИЦТВО
«ЗДОРОВ'Я»**

1971

ЗАОЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

Багато ліків відомі в медицині під умовними назвами. Це насамперед ліки, запропоновані деякими установами (пасти: ХІОП*-VI, ІЕР**-1, ІЕР-2, сольовий інфузин ЦОЛІПК***); окремими авторами (рідина Петрова, мазі Мечникова, Мікулича, Селіського, збір Здренко, мікстура Павлова, розчин Люголя, краплі Зеленіна), або складні ліки, які для зручності назвали умовно (мазь «Риноль», драже: «Ундевіт», «Гексевіт», таблетки «Вікалін», «Декамевіт», «Теофедрин»), та ін. Таким чином, в аптеку поступають рецепти на лікарські форми, що відомі під різними умовними чи авторськими назвами. Довідкова література з цього питання дуже бідна, а окремі прописи ліків з авторськими назвами рідко зустрічаються або мало відомі, що ставить працівників аптек, особливо сільських, в тяжке положення.

Беручи це до уваги, редакція звернулася до доцента кафедри технології ліків Харківського фармацевтичного інституту І. М. Перцева з проханням розшифрувати умовні назви ряду лікарських форм. Деякі з таких прописів ми будемо наводити на сторінках журналу, починаючи з цього номера.

УДК 615—417

ДЕЯКІ ПРОПИСИ ЛІКІВ ПІД УМОВНИМИ НАЗВАМИ МАЗІ

Мазь Аверіна

(*Unguentum Averini*)

Склад: Ртуті амідохлориду 10 г
Жиру свинячого очищеного 88 г
Олії коріандрової 2 г

Мазь Андриасяна

(*Unguentum Andriasiani*)

Склад: Резорцину
Кислоти молочної (або бензойної) по 15 г
Вазеліну до 100 г

Мазь Арієвича

(*Unguentum Arievoitschi*)

Склад № 1: Кислоти саліцилової 4 г
Кислоти молочної (або бензойної) 2 г
Вазеліну до 24 г

Склад № 2: Кислоти саліцилової 12 г
Кислоти молочної (або бензойної) 6 г
Вазеліну до 100 г

Мазь Бом-Бенге

(*Unguentum Boum-Bengué*)

Склад: Ментолу 4 г
Метилсаліцилату 21 г
Вазеліну 75 г

Мазь-бальзам Бом-Бенге

(*Unguentum-balsatum Boum-Bengué*)

Склад: Ментолу
Метилсаліцилату
Води дистильованої по 3 г
Воску жовтого 2 г
Ланоліну безводного 9 г

Мазь Бреславського

(*Unguentum Breslavsky*)

Склад: Анестезину
Стрептоциду по 4,8 г
Бензилпеніциліну 400 000 ОД
Вісмуту нітрату основного
Риб'ячого жиру по 8 г
Вазеліну 80 г

Мазь Вількінсона

(*Unguentum Wilkinsoni*)

Склад: Дьогтю 15 г
Кальцію карбонату 10 г
Сірки 15 г
Мазі нафталанної
Мила зеленого по 30 г
Води дистильованої 4 г

Мазь Вількінсона — цинкова

(*Unguentum Wilkinsoni cum Zinco*)

Склад № 1: Мазі Вількінсона 1 г
Мазі цинкової 20 г

Склад № 2: Мазі Вількінсона
Мазі цинкової по 50 г

Мазь Вільсона

(*Unguentum Wilsoni*)

Склад: Цинку окису 1 г
Жиру свинячого (з бензойною кислотою 1%) 6 г

Мазь Воля

(*Unguentum Woli*)

Склад: Ртуті амідохлориду
Ксероформу по 10 г
Вісмуту нітрату основного 15 г
Парафіну 125 г
Автолу 250 г

* Харківський інститут охорони праці.

** Санітарно-гігієнічний інститут ім. Ерісмана.

*** Центральний ордену Леніна інститут переливання крові.

**** Якщо в аптеці жир свинячий відсутній, то замість нього можна використати емульсійну основу вода/вазелін, що має такий склад: вазеліну 60 ч., емульгатора Т-2 10 ч., води 30 ч.

Мазь Воячека

(*Unguentum Wojatschec*)

Склад: Пластиру свинцевого простого 5 г
Олії соняшникової (або бавовняної) 10 г
Масла бергамотового (або м'ятного, евкалиптового) 3 краплі

Мазь Гебри. Мазь діахільна

(*Unguentum Hebrae. Unguentum Diachylon*)

Склад: Пластиру свинцевого 1 ч.
Вазеліну 1 ч.

Мазь Гордєєва

(*Unguentum Gordejewi*)

Склад: Цинкофену 10 г
Цинку окису 5 г
Мазі нафталанної 20 г
Настойки валеріани 5 г
Настойки конвалії 5 г
Вазеліну 10 г

Мазь Дар'є

(*Unguentum Daria*)

Склад: Ртуті окису жовтої 1 г
Резорцину
Кислоти саліцилової по 0,3 г
Жиру свинячого
Ланоліну
Вазеліну по 10 г

Мазь декамінова 0,5% (1%)

(*Unguentum Decamini 0,5% (1%)*)

Склад: Декаміну 0,5 г (1 г)
Емульгатора Т-2 20 г (20 г)
Ланоліну безводного 5 г (5 г)
Натрію тетраборату 0,5 г (1 г)
Гліцерину 0,5 г (1 г)
Твіну 80 0,3 г (0,5 г)
Води дистильованої до 100 г
(до 100 г)

Мазь Д'якова

(*Unguentum Diacovi*)

Склад: Сірки 125 г
Крохмалю пшеничного
Мила медичного по 50 г
Води дистильованої 350 г

Мазь іхтіолова складна за Унна

(*Unguentum Ichthyoli compositum Unna*)

Склад: Іхтіолу 5 г
Кислоти саліцилової 1 г
Ланоліну
Жиру свинячого (або емульсійної основи) по 22 г

Мазь йодна

(*Unguentum Iodi*)

Склад: Йоду кристалічного 1 ч.
Калію йодиду 3 ч.
Води дистильованої 2,5 ч.
Жиру свинячого (або основи емульсійної) 44 ч.

Мазь Золотарьової

(*Unguentum Zolotariowae*)

Склад: Бензилпеніциліну 300 000 ОД
Левоміцетину 5 г
Емульсії кортизону 2,5 г
Цитралю 0,01 г
Тіамін-броміду 0,05 г
Рибофлавіну
Піридоксину гідрохлориду по 0,01 г
Ланоліну
Вазеліну по 50 г

Мазь калію йодид

(*Unguentum Kalii iodidi*)

Склад: Калію йодиду 50 ч.
Натрію тіосульфату 1 ч.
Води дистильованої 44 ч.
Ланоліну безводного 135 ч.
Жиру свинячого 270 ч.

Мазь Ковтуновича

(*Unguentum Kovtunovitschi*)

Склад: Каніфолі 10 г
Йодоформу 5 г
Олії соняшникової до 100 г

Мазь Конькова

(*Unguentum Consovi*)

Склад: Етакридину 0,3 г
Жиру риб'ячого вітамінізованого 35 г
Меду бджолиного 65 г
Води кип'ячої 1,5 г

Мазь Конькова з дьогтем

(*Unguentum Consovi cum Pice Uguida Betula*)

Склад: Етакридину 0,3 г
Жиру риб'ячого вітамінізованого 33,5 г
Меду бджолиного 62 г
Дьогтю березового 3 г
Води кип'ячої 1,2 г

Мазь Креде

(*Unguentum Crede*)

Склад: Коларголу 3 г
Води дистильованої 1 г
Ланоліну (або воску жовтого) 2 г
Жиру свинячого 15 г

Мазь Лістера

(*Unguentum Listeri*)

Склад: Кислоти борної
Воску білого по 1 г
Олії мигдалевої
Парафіну по 2 г

Мазь Лукомського

(*Unguentum Lucomsky*)

Склад: Натрію фториду 1 г
Бальзаму перуанського 10 г
Вазеліну 100 г

Мазь Лук'янова

(*Unguentum Listeri*)

Склад: Анестезину
Кальцію глюконату по 10 г
Магнію окису 20 г
Вугля активованого 50 г
Ланоліну безводного 350 г

Мазь Луніна

(*Unguentum Lunini*)

Склад: Кислоти борної 10 г
Цинку окису
Тальку по 20 г
Ментолу 1,5 г
Вазеліну 150 г

Мазь Любнева

(*Unguentum Lubnevi*)

Склад: Розчину формальдегіду 6 г
Цинку окису 5 г
Гліцерину
Тальку по 10 г

Мазь Мечникова

(*Unguentum Metschnicovi*)

Склад: Ртуті монохлориду 10 г
Ланоліну 20 г

Мазь Мікулича

(*Unguentum Miculitschi*)

Склад: Срібла нітрату 1 г
Бальзаму перуанського 10 г
Вазеліну до 100 г

Мазь Монкевича

(*Unguentum Monkevitschi*)

Склад: Жиру свинячого 100 г
Меду бджолиного 50 г
Листя кактуса різаного 50 г
Олії прованської
Спирту етилового по 30 г
Кислоти азотної концентрованої 3 г

Мазь «Ринопль»

(*Unguentum „Rinoli“*)

Склад: Анестезину 0,5 г
Розчину адреналіну
гідрохлориду (1:1000) 1 г
Ментолу 0,3 г
Олії евкаліптової 5 крапель
Кислоти борної 1 г
Ланоліну безводного
Вазеліну по 10 г

Мазь нафталанна

(*Unguentum Naphthalani*)

Склад: Нафти нафталанової рафінованої 70 г
Парафіну 18 г
Петролатуму 12 г

Мазь «Офтальмол»

(*Unguentum „Ophthalmolum“*)

Склад: Міді цитрату 5 г
Ланоліну безводного 6 г
Вазеліну 89 г

Мазь охолодна за Унна

(*Unguentum refrigerans Unna*)

Склад: Мазі воскової 12 ч.
Ланоліну 1 ч.
Води трояндової 4 ч.

Мазь парафінова

(*Unguentum Paraffini*)

Склад: Парафіну 10 г
Масла вазелінового 40 г

Мазь Преображенського Б. С., мазь «Сунореф»

(*Unguentum Preobraschensky, Unguentum „Sunoref“*)

Склад: Стрептоциду
Сульфадимезину
Норсульфазолу по 5 г
Камфори 0,3 г
Ефедрину гідрохлориду 1 г
Олії евкаліптової 20 крапель
Емульсійної основи
вода/вазелін 100 г

Мазь Рибакова Н. Ф., мазь солідолова «СТ», «Емульсол»

(*Unguentum Ribacovi, Unguentum Solidoli*)

Склад: Солідолу 75,3 г
Вазеліну борного 24 г
Ментолу 0,5 г

Мазь Селіського А. Б., мазь автолова

(*Unguentum Selissky, Unguentum Autoli*)

Склад: Цинку окису 3 г
Стеарину 12 г
Автолу (або машинного масла) 85 г

Мазь Сімановського

(*Unguentum Simanovsky*)

Склад: Кокаїну гідрохлориду 0,1 г
Ментолу 0,2 г
Цинку окису 1,2 г
Ланоліну 20 г
Вазеліну 30 г

Мазь тигрова

(*Unguentum tigrem*)

Склад: Олії евкаліптової 10 г
Олії гвоздичної 1 г
Камфори 10 г
Ментолу 18 г
Парафіну
Вазеліну по 30,5 г

Мазь «Тіолана»

(*Unguentum „Thiolani“*)

Склад: Сірки 4 г
Дьогтю 5,7 г
Натрію тетраборату 1,6 г
Мила зеленого 4 г
Цинку окису 9,8 г
Церезину 16 г
Олії льняної 26,1 г
Парафіну 23 г
Нафталану 24 г
Вазеліну 187 г

Мазь «Ундецин»

(*Unguentum „Undecinum“*)

Склад: Кислоти ундециленової
Міді ундециленової по 8 г
Пара-хлор-фенілового ефіру гліцерину 4 г
Емульгатора № 1* 15 г
Метилцелюлози 1 г
Гліцерину 3 г
Води дистильованої 61 г

Мазь Філімонова

(*Unguentum Filimonovi*)

Склад: Ртуті монохлориду 2 г
Вісмуту нітрату основного 4 г
Камфори
Стрептоциду по 0,1 г
Вазеліну 20 г

* Суміш гідрованих спиртів кашалотого жиру і натрієвої солі сульфокислот цих же спиртів.

ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ІЗОТОНІЧНИХ ЕКВІВАЛЕНТІВ ЗА НАТРІЮ ХЛОРИДОМ

В останні роки все частіше в медичній практиці вживаються розчини багатьох лікарських засобів для внутрішньовенного і внутрішньоартеріального введення. Такі розчини повинні бути ізотонічними, тобто осмотичний тиск їх повинен відповідати тиску кров'яної плазми. При недодержанні

цієї вимоги може виникнути плазмоліз або гемоліз.

Очні краплі та примочки за осмотичним тиском також повинні бути рівні осмотичному тиску сльозної рідини.

В додатку до Державної фармакопеї СРСР X видання вміщена таблиця ізотонічних еквівалентів за натрію хлоридом для ряду фармацевтичних препаратів. Такі таблиці наведені і в підручниках з техно-

логії ліків та в Енциклопедичному словнику аптечного працівника (2, 3). Проте в них відсутні ізотонічні еквіваленти для деяких нових фармацевтичних препаратів, що викликає певні труднощі в практичних працівників при виготовленні розчинів для парентерального введення.

В попередньому повідомленні (1) нами наведена кількість натрію хлориду та натрію сульфату, яка потрібна для одержання ізотонічних розчинів деяких фармацевтичних препаратів. При цьому ми використали ізотонічні еквіваленти, наведені в Державній фармакопеї СРСР X видання. В цьому повідомленні наведені ізотонічні еквіваленти за натрію хлоридом для цілого ряду нових препаратів, які відсутні в літературі.

Розрахунок проводили на основі закону Вант-Гоффа. Залежність між осмотичним тиском, температурою та концентрацією в розведених розчинах неелектролітів виражається рівнянням Клапейрона

$$C = \frac{P}{R \cdot T}, \text{ де}$$

C — концентрація в g -молях/л,
 P — осмотичний тиск плазми крові, рівний 7,4 ат,
 T — абсолютна температура тіла (310°),
 R — газова постійна, яка дорівнює 0,082 ат·л.

Якщо підставити числові значення у вищеведену формулу, то $C=0,29$ g -моль. Отже, щоб приготувати літр ізотонічного розчину будь-якого неелектроліта, слід взяти 0,29 g -моль цієї речовини.

Як відомо, осмотичний тиск електролітів залежить не лише від концентрації, але і від ступеня дисоціації. Зі збільшенням останньої збільшується і осмотичний тиск. Тоді рівняння Клапейрона приймає дещо інший вигляд

$$C = \frac{P}{R \cdot T \cdot i}, \text{ де}$$

i — множник, який показує у скільки разів збільшується число елементарних частинок за рахунок електролітичної дисоціації і називається ізотонічним коефіцієнтом. Цей коефіцієнт залежить від ступеня і характеру електролітичної дисоціації і дорівнює

$$i = 1 + \alpha(n - 1), \text{ де}$$

α — ступінь електролітичної дисоціації,
 n — число елементарних частинок, що утворилися з однієї молекули при її дисоціації.

Для розрахунків використовують середні значення ступеня дисоціації, а саме: для бінарних однозарядних електролітів $\alpha=0,86$, для бінарних двозарядних електролітів $\alpha=0,50$, для тринарних електролітів $\alpha=0,75$.

Якщо в рівняння Клапейрона підставимо числові значення, то одержимо

$$C = \frac{0,29 \cdot M}{1 + \alpha(n - 1)}$$

Кількість речовин (m) з молекулярною вагою M , необхідна для одержання будь-якого заданого об'єму ізотонічного розчину, буде рівна

$$m = \frac{0,29 \cdot M \cdot V}{i \cdot 1000}$$

Наводимо приклад розрахунку ізотонічного еквіваленту етилморфіну гідрохлориду за натрію хлоридом

$$m = \frac{0,29 \cdot 385,89 \cdot 1000}{1,86 \cdot 1000} = 60,2g$$

$i=1,86$, оскільки етилморфіну гідрохлорид є бінарним однозарядним електролітом ($i=1+0,86(2-1)=1,86$). Така кількість етилморфіну гідрохлориду відповідає осмотичному тиску 9 g натрію хлориду, а одному граміві етилморфіну гідрохлориду відповідатиме $9:60,2=0,149$ g натрію хлориду.

Значення ізотонічних еквівалентів для фармацевтичних препаратів, розчини яких часто зустрічаються в рецептурі аптек, наведені в таблиці.

Ізотонічні еквіваленти за натрію хлоридом

Назва препарату	Еквівалент
Адреналіну гідротартрат . . .	0,17
Акрихін	0,11
Амізил	0,15
Амінокапронова кислота . . .	0,26
Бемегрид	0,20
Глютамінова кислота	0,39
Ганглерон	0,15
Гексенал	0,21
Дипразин	0,18
Дитилін	0,11
Імізин	0,18
Ізоніазид	0,42
Ксикаїн	0,21
Коразол	0,42
Карбохолін	0,32
Кардіотраст	0,11
Норадреналіну гідротартрат .	0,17
Норсульфазол натрію	0,15
Платифіліну гідротартрат . .	0,12
Пропазин	0,18
Прозерин	0,17
Піридоксин	0,28
Сульфацил натрію	0,23
Оксицилін	0,22
Тіофосфамід	0,16
Тифен	0,16
Трифтазин	0,16
Тримекаїн	0,20
Хінозол	0,15
Хініну гідрохлорид	0,15

ЛІТЕРАТУРА

1. Бушкова М. М., Ковальчук Т. В., Шах Ц. І., Фармацевтичний журнал, 1970, № 4, 81. — 2. Енциклопедичний словар аптечного работника, М., 1960. — 3. Муравьев И. А., Учебник по технологии лекарственных форм и галеновых препаратов, М., 1961.

М. М. БУШКОВА, Т. В. КОВАЛЬЧУК,
 Ц. І. ШАХ,
 Київський науково-дослідний інститут
 фармакології і токсикології